

Тема 1.

Стан, оцінка і перспективи розвитку податкової системи країни в умовах реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Оцінка ефективності діючого податкового законодавства України в умовах інтеграції в європейське співтовариство та рівня взаємовідносин платників податків з контролюючими органами. Опрацювання податкового досвіду країн, які посідають перші місця в міжнародних податкових рейтингах, та проведення порівняльного аналізу оцінюваних критеріїв країн світу. Напрями гармонізації вітчизняної податкової системи з податковими системами країн ЄС; шляхи подальшої адаптації складових вітчизняної податкової системи до загальновстановлених норм і правил міжнародної практики; вдосконалення процесу адміністрування податків через його спрощення, економічність і прозорість. Перспективи розвитку системи оподаткування України та реформування контролюючих органів.

З кожним роком дедалі актуальнішим стає питання щодо вдосконалення роботи податкових органів у сфері податкового контролю, особливо в умовах цифровізації (діджиталізації) економіки, яка стає пріоритетом розвитку більшості цивілізованих країн. Сінгапур, Велика Британія, Нова Зеландія, ОАЕ, Естонія, Японія, Ізраїль – країн-лідерів з розвитку цифрової економіки, які вже взяли курс на цифровий розвиток у сферах транспорту, освіти, електронних засобів і новітніх технологій. По всьому світу частка традиційної економіки зменшується, а цифрової – збільшується, надаючи величезні переваги для країн та бізнесу. Це свідчення того, що зарубіжні економіки здійснюють потужну цифрову й технологічну модернізацію, що неодмінно має сприяти вдосконаленню роботи податкових органів. Особливо гостро це питання постає в Україні, оскільки наразі доволі значна частина суб'єктів господарювання ухиляється від сплати податків, про що свідчить рівень тіньової економіки в Україні. За даними Департаменту стратегічного планування та макроекономічного прогнозування України станом на січень-березень 2021 року

рівень тіньової економіки становив 30 % від обсягу офіційного ВВП. Однією з причин такого стану економіки є досить складний процес адміністрування податків, тому основним завданням більшості країн є автоматизація та спрощення цього процесу. Про такий стан речей свідчать результати щорічного дослідження Paying Taxes 2020. Рейтинг, в якому Україна посіла 65-е місце, втративши 11 позицій, формують на основі оцінки простоти сплати податків та кількості податкових платежів. Причиною втрати позицій став розвиток інших країн у сфері податкового контролю. На сьогодні в Україні триває робота з реформування податкового адміністрування та переведенням діяльності податкових органів у цифрову форму. При розробці шляхів вдосконалення діяльності податкових органів у сфері податкового контролю доречно звернутися до досвіду країн, які у 2020 році посідали позиції в рейтингу Paying Taxes 2020 вищі за Україну, з-поміж яких Франція, Німеччина, Велика Британія. Слід зазначити, що в Україні платники податків, відповідно до обраної системи оподаткування, самостійно розраховують необхідну до сплати суму податків; визначають, яку звітність та в який строк подають відповідно до чинного законодавства. Таким чином, додатково витрачається час на пошук необхідної інформації. У порівнянні з іншими країнами показник часу на оформлення та сплату податків в Україні досить високий.

В рейтингу простоти ведення бізнесу Світового Банку за 2020 рік Україна посіла 64 позицію. За параметром «ефективність податкової системи» Україна на 65 місці. Цей показник ілюструє рівень податкового навантаження і складності адміністрування. Покращання позицій в цьому рейтингу залежить головним чином від ефективності адміністрування податків і скорочення часу, що витрачає бізнес на заповнення декларацій та сплату податків. Зрозуміло, що без цифровізації взаємовідносин платників з контролюючими органами цього досягнути неможливо.

Серед кроків по наближенню до структури оподаткування, визначеної ЄС, слід виділити наступні:

1. зміна законодавчих і нормативно-правових актів відповідно до стандартів і принципів ЄС.

2. Адаптація процесів адміністрування податків (вироблення курсу на його спрощення та економічність).

3. Забезпечення прозорості контролю за адмініструванням та справлянням податків і зборів.

4. Кардинальні зміни в підходах до адміністрування непрямих податків.

5. Реформування Державної податкової служби України

До переліку елементів адаптації вітчизняного податкового законодавства до європейських стандартів слід віднести такі:

1. перегляд підходів до оподаткування прибутку (альтернатива податку на прибуток підприємств – корпоративний податок, запровадження податку на виведений капітал).

2. Посилення деофшоризації. Підвищення рівня контролю за ТЦУ.

3. Впровадження стандартів автоматичного обміну даних про фінансові рахунки для податкових цілей з країнами ЄС.

4. Перегляд чи скасування пільгових режимів оподаткування.

5. Лібералізація оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

6. Посилення боротьби з ухиленням від оподаткування.

7. Запровадження обов'язкового щорічного декларування для громадян.

8. Об'єднання податку на доходи фізичних осіб з ЄСВ із одночасним зниженням ставки; запровадження прогресивної шкали оподаткування (замість пласкої (18%)), оподаткування на рівні домогосподарства; розширення переліку підстав для отримання податкової знижки.